

BURGERLIJKE STAND

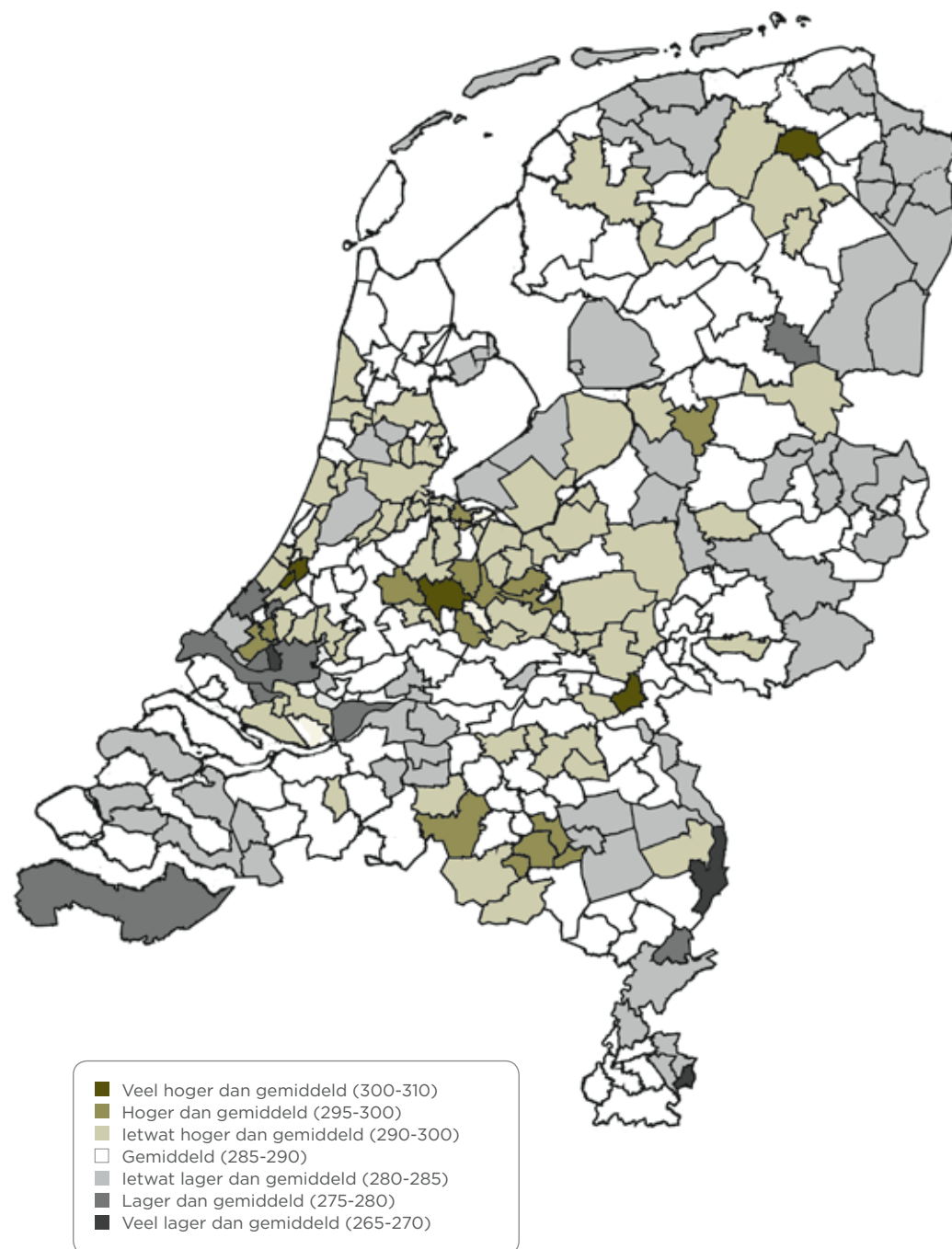
Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland

 Maastricht University

Researchcentrum voor Onderwijs
en Arbeidsmarkt / ROA

Figuur 1. Gemiddelde geletterdheid per gemeente

REGIONALE SPREIDING VAN GELETTERDHEID IN NEDERLAND

Ineke Bijlsma¹, Jan van den Brakel², Rolf van der Velden¹ en Jim Allen¹

¹⁾ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Universiteit Maastricht

²⁾ Centraal Bureau voor de Statistiek en Universiteit Maastricht

INLEIDING

In het internationale PIAAC-onderzoek (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) wordt een schatting gemaakt van de geletterdheid in 24 landen, waaronder Nederland. Geletterdheid wordt gemeten op een schaal van 0 tot 500. Het gemiddelde voor Nederland bedraagt 284 en Nederland staat daarmee op een derde plaats achter Japan en Finland. Ook het percentage laaggeletterdheid (dat zijn mensen met een score van 225 of lager) is met 11,9% relatief laag.¹

Om inzicht te krijgen in de regionale spreiding van geletterdheid is het belangrijk om cijfers te hebben op een zo gedetailleerd mogelijk niveau, bij voorkeur op dat van gemeenten. De reden hiervoor is dat het beleid om laaggeletterdheid te bestrijden ook vaak op gemeentelijk niveau wordt uitgevoerd. Het probleem is echter dat in het PIAAC-onderzoek in Nederland maar zo'n 5.000 respondenten zitten, waardoor het niet mogelijk is om de gegevens heel gedetailleerd uit te splitsen. Om dit probleem op te lossen, gebruiken we een speciale techniek: de kleinedomeinschatter.

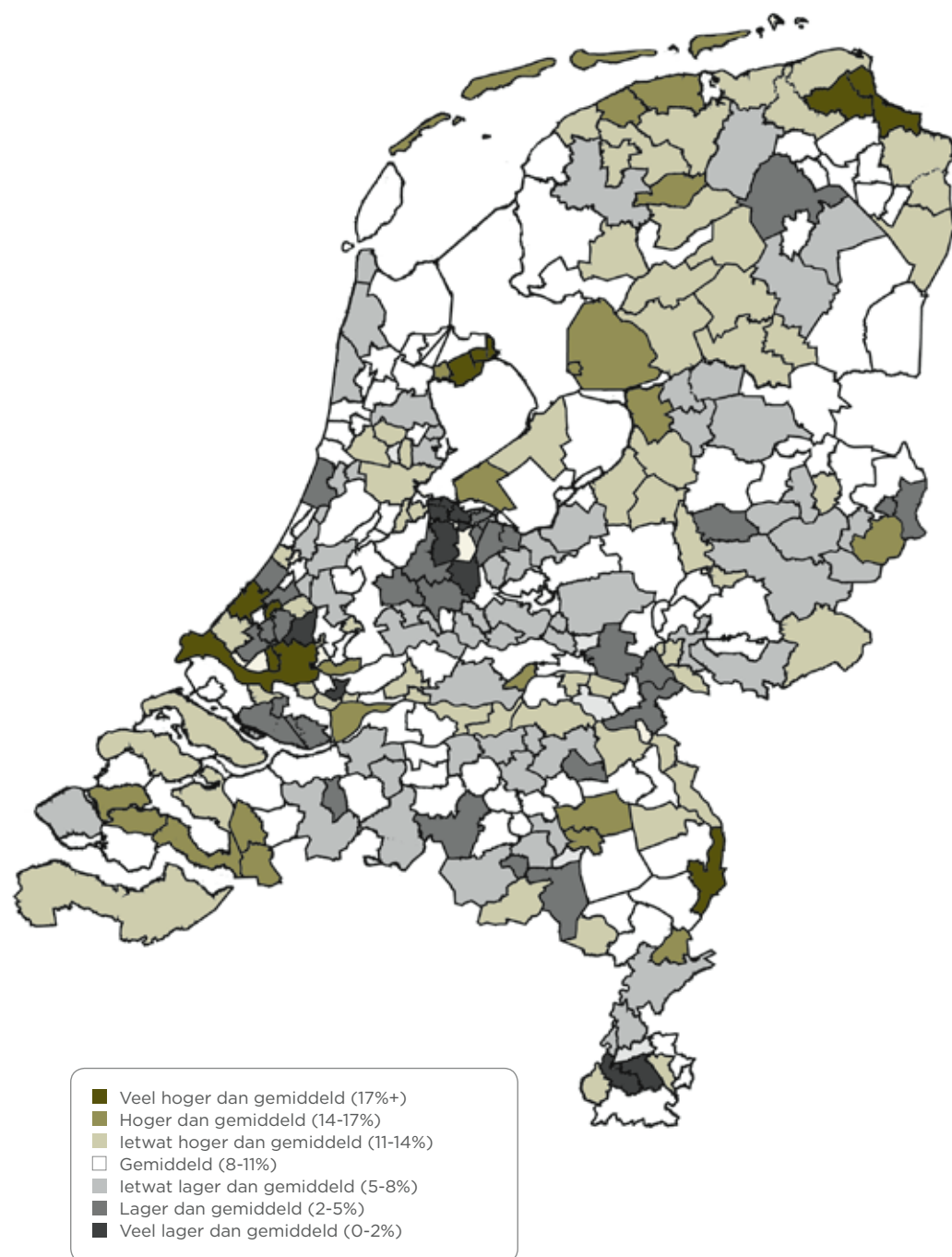
METHODE

Ruim 5.000 Nederlandse respondenten hebben deelgenomen aan het PIAAC-onderzoek. Zouden we de cijfers per gemeente willen uitsplitsen, dan zouden er veel gemeenten zijn waar minder dan 20 respondenten zouden zitten. Dat geeft geen betrouwbaar beeld van de echte verdeling binnen een gemeente. Daarom wordt gebruikgemaakt van zogenoemde kleinedomeinschatters om tot meer betrouwbare en robuuste schattingen per gebied te komen. Om de betrouwbaarheid te verhogen, voegen we bovendien gemeenten met minder dan 40.000 inwoners samen tot gemeentecusters om genoeg observaties per gemeente te garanderen.

De techniek van kleinedomeinschatters wordt door het CBS en andere statistische bureaus gebruikt om voor kleine eenheden (bijvoorbeeld een regio of een wijk) tot meer robuuste schattingen te komen. Zo wordt bijvoorbeeld de werkloosheid per gemeente geschat op basis van deze techniek. Kort gezegd maakt deze methode gebruik van het feit dat geletterdheid in de populatie op een voorspelbare manier samenhangt met kenmerken als opleidingsniveau, leeftijd en arbeidsmarktstatus. Deze kenmerken kunnen vrij gedetailleerd per gemeente worden geschat op basis van andere databronnen. Deze informatie kan worden gebruikt om een 'synthetische'

¹ Voor meer informatie, zie M. Buisman, J. Allen, D. Fouarge, W. Houtkoop, R. van der Velden (2013), PIAAC: Kernvaardigheden voor werk en leven. Resultaten van de Nederlandse survey 2012, Den Bosch/Maastricht: ECBO/ROA.

Figuur 2. Percentage laaggeletterden per gemeente

schatting van de geletterdheid per gemeente te maken, waarbij regionale geletterdheid wordt geschat op basis van de verdeling van zulke kenmerken over gemeenten. Met andere woorden, het gemiddelde niveau van geletterdheid en het percentage laaggeletterden per gemeente worden geschat op basis van de verdeling naar opleiding, leeftijd, arbeidsmarktstatus enzovoort in die gemeenten. Deze schatting kan worden gebruikt naast de schatting op basis van de PIAAC-data (de 'directe' schatter) om tot een inschatting van de geletterdheid te komen. Hierbij wordt de uitkomst gewogen naar de geschatte meetfout in beide componenten. Concreet betekent dit dat bij gemeenten waarin veel PIAAC-respondenten wonen, de totale score meer bepaald wordt door de scores van de PIAAC-respondenten dan bij gemeenten waarin weinig PIAAC-respondenten wonen. De uitkomst is dus een gewogen som van 'echte' en 'synthetische' voorspellers.

Er wordt geschat met een zogenaamd hiërarchisch Bayesiaans model.² Naast puntschattingen voor elke gemeente wordt ook een 95% betrouwbaarheidsinterval weergegeven in de tabellen. Deze onder- en bovengrens geven aan dat de gemiddelde geletterdheid of het percentage laaggeletterden met 95% zekerheid tussen deze twee waarden ligt. Bij kleinere gemeenten zal dit interval groter zijn dan bij grotere gemeenten, omdat de schatting minder nauwkeurig is.

Data

Naast de data van PIAAC hebben we aanvullende data nodig om voor gemeenten de verdeling van achtergrondkenmerken te kunnen schatten. Hiervoor is gekozen om de jaren 2010 tot en met 2012 te gebruiken van de Enquête Beroepsbevolking (EBB).³ Ten eerste bevat de EBB voldoende observaties om op gemeentenniveau nauwkeurige data te kunnen verzamelen, en ten tweede sluiten de indicatoren die in PIAAC gebruikt worden om geletterdheid te voorspellen goed aan op de indicatoren die in de EBB worden gemeten. De volgende kenmerken zijn gebruikt als voorspeller: geslacht, leeftijd, leeftijd kwadraat, opleidingsniveau, opleidingsrichting, arbeidsmarktstatus, beroepsprestige, land van herkomst en een aantal interactietermen van de voorgaande variabelen.

Maatstaven voor geletterdheid

Voor geletterdheid zullen twee verschillende maatstaven worden gebruikt. De eerste maatstaf is de gemiddelde score van geletterdheid per gemeente. De tweede maatstaf betreft het percentage laaggeletterden per gemeente. Onder laaggeletterden verstaan we iedereen met een score van 225 of lager. Dit zijn niet alleen mensen die slechts een basale vorm van geletterdheid hebben, maar ook personen die moeite hebben met het begrijpen en toepassen van relatief eenvoudige taalopdrachten.

² Voor meer informatie, zie Bijlsma, Van den Brakel, Van der Velden en Allen (te verschijnen), Estimating literacy at the regional level (working title). De schattingen voor de provincies en de gemiddelde score per gemeente zijn gebaseerd op zogeheten unit-level modellen. De schattingen van het percentage laaggeletterden per gemeente is gebaseerd op een area-level model.

³ De meting van PIAAC heeft in de periode augustus 2011 tot en met mei 2012 plaatsgevonden. We hebben ervoor gekozen de jaargangen van de EBB te selecteren die rondom deze periode liggen. We maken geen gebruik van de latere jaargangen van de EBB omdat de vraagstelling voor een aantal belangrijke variabelen zoals opleiding en beroep in 2013 is veranderd en daarom niet helemaal vergelijkbaar met die van 2012 en daarvoor.

Hoewel beide indicatoren wel op elkaar lijken, geven ze verschillende informatie. Uit Tabel 2 (op pagina 8) komt bijvoorbeeld naar voren dat een gemeente als Kerkrade erg laag scoort als het gaat om de gemiddelde geletterdheid (gemiddeld 270 in vergelijking met het landelijke gemiddelde van 284), maar zelfs onder het gemiddelde als het gaat om het percentage laaggeletterden (10,6% in plaats van 11,9%). Ter vergelijking, in Venlo is de situatie anders: hier is gemiddelde geletterdheid ook laag (274 in plaats van 284), maar het percentage laaggeletterden erg hoog (18,5% in plaats van 11,9%). Vooral in grote steden kunnen beide maatstaven sterk variëren, omdat grote steden naast een groot aantal laaggeletterden ook vaak veel excellenten (score van 326 of hoger) aantrekken, waardoor de gemiddelde score van deze steden vaak alsnog hoog ligt. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor een stad als Amsterdam, die een gemiddelde score van 290 combineert met een relatief hoog percentage laaggeletterden van 13%. Of het geval van Rotterdam, met een gemiddelde score van 279 en een percentage laaggeletterden van 18,8%.

Interpretatie van de resultaten

De scores van de kaart (zie figuur 1 en 2) komen overeen met de schaal die is gebruikt om in het PIAAC-onderzoek geletterdheid te meten. De gebieden rond het gemiddelde van de gemeentecusters zijn wit. Verder geeft een grijze tint aan dat het een relatief slechtere score betreft dan het gemiddelde, en een bruine tint een relatief betere score.

We geven bij elke score ook een zogeheten 95% betrouwbaarheidsinterval aan. Als voorbeeld: de gemiddelde score in Bellingwedde/Oldambt bedraagt 280 en ligt met 95% zekerheid tussen 270 (ondergrens) en 291 (bovengrens).

Belangrijk bij het interpreteren van de resultaten is dat er een aanname is gedaan dat factoren die op nationaal niveau met kernvaardigheden samenhangen, dat ook doen op gemeenteniveau. Dit betekent bijvoorbeeld dat is aangenomen dat het landelijk effect van scholing in elke gemeente hetzelfde is. Dit is een noodzakelijke aanname om deze methode te kunnen gebruiken.

Er is op zich weinig reden om aan te nemen dat de relatie tussen achtergrondkenmerken en kernvaardigheden op gemeenteniveau significant zal verschillen van die op nationaal niveau. De kaart geeft derhalve een goed beeld van 'sterke' en 'zwakke' gebieden in Nederland. Het is echter niet uit te sluiten dat bijzondere lokale omstandigheden de cijfers kunnen verstoren. Het is daarom verstandig om de resultaten niet te beschouwen als een strikte rangschikking van gemeenten, maar als de beste schatting die we kunnen maken op basis van de beschikbare data.

Tabel 1. Gemiddelde geletterdheid en percentage laaggeletterden per provincie

	Gemiddelde	% Laaggeletterden
Groningen	294	10,3
Friesland	286	12,1
Drenthe	284	10,7
Overijssel	287	10,2
Gelderland	290	8,7
Utrecht	298	6,8
Noord-Holland	291	9,7
Zuid-Holland	283	11,8
Zeeland	281	10,8
Noord-Brabant	290	9,4
Limburg	283	11,1
Flevoland	281	12,2

Tabel 2. Gemiddelde geletterdheid en percentage geletterden per gemeente

Gemeentecuster	Gemiddelde	Ondergrens	Bovengrens	% Laaggeletterden	Ondergrens	Bovengrens
PROVINCIE GRONINGEN						
Bellingwedde/Oldambt	280	270	291	11,6	6,5	16,7
Menterwolde/Pekela/Veendam	282	271	292	10,7	5,1	16,3
Stadskanaal/Vlagtwedde	282	272	293	12,9	7,8	18,0
Appingedam/Delfzijl/Loppersum	281	271	292	18,4	13,8	23,0
Bedum/De Marne/Eemmond/Ten Boer/Winum	288	278	298	11,9	7,3	16,5
Groetegast/Leek/Marum/Zuidhorn	290	280	300	7,8	3,6	12,0
Haren/Hoogezand-Sappemeer/Slochteren	287	277	297	9,8	5,4	14,2
Groningen	302	295	309	10,2	4,9	15,5
PROVINCIE FRIESLAND						
Dongeradeel/Ferwerderadiel/e.a.	282	271	292	15,7	10,4	21,0
Leeuwarderadeel/Tytsjerksteradiel	284	273	294	8,4	3,6	13,2
Leeuwarden	290	281	299	13,8	9,4	18,2
Achtkarspelen/Dantumadiel/Kollumerland c.a.	283	273	293	12,6	7,8	17,4
Franekeradeel/Harlingen/Het Bildt	286	276	296	8,8	3,7	13,9
Boarnsterhim/Littenseradiel/Menameradiel	293	283	303	6,4	0,6	12,2
Gaasterlan-Sleat/Lemsterland/Súdwest-Fryslân	288	279	298	10,3	7,0	13,6
Heerenveen	291	282	301	10,2	5,4	15,0
Smallingerland	286	276	296	15	9,4	20,6
Skarsterlân/Weststellingwerf	288	278	298	11,6	7,0	16,2
Ooststellingwerf/Opsterland	287	277	297	12,2	7,3	17,1
PROVINCIE DRENTH						
Aa en Hunze/Midden-Drenthe	287	277	297	6,8	1,8	11,8
Noordenveld/Tynaarlo	290	280	301	4,9	-0,5	10,3
Assen	290	280	300	8,5	3,5	13,5
Borger-Odoorn/Coevorden	285	275	295	10,1	5,5	14,7
Emmen	281	272	290	9,4	5,0	13,8
Hoogeveen	280	270	290	13,4	8,1	18,7
De Wolden/Meppel/Westerveld	290	280	299	11,4	7,2	15,6
PROVINCIE OVERIJSEL						
Zwolle	295	287	304	7	2,1	11,9
Hardenberg	291	281	301	10,1	6,0	14,2

Gemeentecuster	Gemiddelde	Ondergrens	Bovengrens	% Laaggeletterden	Ondergrens	Bovengrens
Kampen	291	281	301	14,7	9,1	20,3
Steenwijkerland	287	277	297	11,6	7,2	16,0
Dalfsen/Ommen/Staphorst/Zwartewaterland	289	280	298	7,1	3,0	11,2
Olst-Wijhe/Raalte	286	276	297	10,9	4,9	16,9
Deventer	294	285	303	4,6	-0,2	9,4
Almelo	284	275	294	11,7	7,2	16,2
Hengelo	288	278	297	5,8	1,3	10,3
Enschede/Scherpenzeel	280	271	289	14,8	10,7	18,9
Borne/Dinkelland/Tubbergen	285	275	295	9,8	5,6	14,0
Losser/Oldenzaal	287	277	297	3,6	-1,3	8,5
Hellendoorn/Twenterand	285	275	295	8,9	4,2	13,6
Haaksbergen/Hof van Twente	288	278	298	6	1,5	10,5
Rijssen-Holten/Wierden	286	277	295	7,1	1,3	12,9
PROVINCIE GELDERLAND						
Ede/Wageningen	293	284	301	7,5	2,5	12,5
Apeldoorn	290	281	299	8,8	5,5	12,1
Barneveld	288	278	297	11	5,5	16,5
Harderwijk	292	282	301	10	3,0	17,0
Nijkerk	290	280	300	5,5	0,4	10,6
Epe/Voorst	283	273	294	11,8	7,1	16,5
Hatterveel/Heerde/Oldebroek	284	274	294	13,2	7,5	18,9
Elburg/Nunspeet	287	277	296	11,2	5,5	16,9
Ermelo/Putten	292	283	301	6,6	1,9	11,3
Berkelland/Lochem	283	273	293	7,9	2,5	13,3
Zutphen	289	279	299	11,1	6,6	15,6
Doetinchem	291	281	301	8,9	5,1	12,7
Bronckhorst/Brummen	286	276	296	9,3	4,6	14,0
Montferland/Oude IJsselstreek	290	279	300	8	3,5	12,5
Aalten/Oost Gelre/Winterswijk	283	273	293	11,8	7,6	16,0
Arnhem	291	282	300	9,8	5,7	13,9
Nijmegen	300	292	308	9,2	4,4	14,0
Wijchen	292	282	302	5,1	-0,5	10,7
Rheden/Rozendaal	287	277	297	8,9	3,4	14,4
Lingewaard	289	278	299	4,3	-0,9	9,5
Overbetuwe/Renkum	293	284	302	3,1	-1,4	7,6

Gemeentecuster	Gemid- delde	Onder- grens	Boven- grens	% Laag- gelet- terden	Onder- grens	Boven- grens
Doesburg/Zevenaar	286	275	296	5,5	1,2	9,8
Groesbeek/Heumen/Millingen aan de Rijn/Ubbergen	290	280	300	3,7	-2,7	10,1
Beuningen/Druten	287	277	297	13,9	8,4	19,4
Duiven/Rijnwaarden/Westervoort	286	276	296	11,4	7,7	15,1
Tiel	281	271	291	14,1	8,8	19,4
Buren/Culemborg	290	280	300	9,7	4,8	14,6
Maasdriel/Zaltbommel	287	277	296	11,4	6,8	16,0
Geldermalsen/Lingewaal/Neerijnen	288	278	298	6,6	1,6	11,6
Neder-Betuwe/West Maas en Waal	285	275	295	9	3,8	14,2
PROVINCIE UTRECHT						
De Bilt	298	287	308	0,5	-6,7	7,7
De Ronde Venen	289	279	299	8,8	3,9	13,7
Soest	292	282	302	5,1	-0,8	11,0
Utrechtse Heuvelrug	294	284	304	7,9	1,6	14,2
Houten	299	290	309	8	2,3	13,7
Woerden	296	286	306	4,7	-0,4	9,8
Nieuwegein	289	279	298	10,1	5,4	14,8
Zeist	297	287	307	9,4	3,8	15,0
Veenendaal	286	277	296	5,9	1,0	10,8
Stichtse Vecht	291	281	300	4,3	-0,1	8,7
Amersfoort	291	282	299	6,6	2,9	10,3
Utrecht	305	298	312	4	-0,5	8,5
Baarn/Bunschoten/Eemnes	292	282	302	4,7	-1,2	10,6
Leusden/Renswoude/Woudenberg	295	285	305	8,2	3,3	13,1
Bunnik/Rhemen/Wijk bij Duurstede	295	285	304	7,2	2,5	11,9
IJsselstein/Montfoort	292	282	302	6,4	1,4	11,4
Lopik/Oudewater/Vianen	288	278	298	6,1	1,4	10,8
PROVINCIE NOORD-HOLLAND						
Koggenland/Medemblik	288	278	298	8,5	4,2	12,8
Hollands Kroon/Opmeer/Texel	287	277	297	10,8	6,5	15,1
Schagen	286	276	296	7,6	2,9	12,3
Den Helder	286	276	296	7,1	1,3	12,9
Hoorn	287	278	297	14,6	10,0	19,2
Drechterland/Enkhuizen/Stede Broec	284	275	294	18,7	12,9	24,5
Heerhugowaard/Langedijk/Schermer	289	280	299	8,1	3,7	12,5
Alkmaar	287	278	295	10,6	7,2	14,0
Bergen NH/Heiloo	293	283	304	5,7	-0,7	12,1

Gemeentecuster	Gemid- delde	Onder- grens	Boven- grens	% Laag- gelet- terden	Onder- grens	Boven- grens
Velsen	290	280	300	9,1	5,0	13,2
Beverwijk/Heemskerk	287	278	297	8,6	3,7	13,5
Castricum/Uitgeest	293	283	303	9,6	4,7	14,5
Haarlem/Haarlemmerliede c.a.	293	285	302	7,3	3,3	11,3
Bloemendaal/Heemstede/Zandvoort	293	283	304	4,3	-2,5	11,1
Wormerland/Zaanstad	282	273	291	13,5	9,9	17,1
Purmerend	286	276	295	9,2	4,7	13,7
Amstelveen/Diemen/Ouder-Amstel	294	285	303	8,8	3,6	14,0
Haarlemmermeer	284	275	294	8,3	3,7	12,9
Amsterdam	290	283	297	13	8,9	17,1
Beemster/Edam-Volendam/Graft-De Rijp/Landsmeer/e.a.	291	281	301	5,8	1,1	10,5
Aalsmeer/Uithoorn	292	282	303	9,2	3,0	15,4
Blaricum/Huizen/Laren	291	281	302	4,5	-1,0	10,0
Hilversum	288	279	298	11,4	6,6	16,2
Muiden/Weesp/Wijdmeren	290	280	301	1,7	-4,6	8,0
Bussum/Naarden	297	287	308	0	-7,6	7,6
PROVINCIE ZUID-HOLLAND						
Katwijk/Oegstgeest	291	281	300	11,2	6,6	15,8
Leiden/Voorschoten	301	293	309	9	4,3	13,7
Hillegom/Lisse/Teylingen	292	283	302	7,2	3,3	11,1
Kaag en Braassem/Leiderdorp/Zoeterwoude	290	280	300	8	3,4	12,6
Noordwijk/Noordwijkerhout	287	277	297	10,8	5,9	15,7
Zoetermeer	286	276	295	13,9	9,6	18,2
's-Gravenhage	279	271	287	21,6	17,2	26,0
Pijnacker-Nootdorp	294	285	304	3	-2,0	8,0
Leidschendam-Voorburg/Wassenaar	294	284	303	4,2	-2,1	10,5
Rijswijk	287	276	297	10,1	3,7	16,5
Delft/Midden-Delfland	299	291	307	3,8	-2,6	10,2
Westland	284	275	293	11,6	6,7	16,5
Gouda	287	278	296	12,3	8,0	16,6
Alphen aan den Rijn	287	278	297	9,5	4,9	14,1
Bergambacht/Bodegraven-Reeuwijk/Nieuwkoop/Schoonhoven/Vlist	287	278	296	9,7	6,0	13,4
Boskoop/Rijnwoude/Waddinxveen	289	279	299	8	3,9	12,1
Ouderkerk/Zuidplas	292	282	302	9,3	3,9	14,7
Ridderkerk	282	272	292	9,6	2,5	16,7
Barendrecht	287	277	297	13,9	7,7	20,1

Gemeentecuster	Gemid- delde	Onder- grens	Boven- grens	% Laag- gelet- terden	Onder- grens	Boven- grens
Lansingerland	291	281	301	0	-5,7	5,7
Capelle aan den IJssel	284	273	294	12,3	7,1	17,5
Maassluis/Vlaardingen	278	269	287	13,7	9,9	17,5
Spijkenisse	279	270	289	11,3	6,6	16,0
Schiedam	273	263	283	20,6	15,4	25,8
Rotterdam	279	271	286	18,8	14,9	22,7
Goeree-Overflakkee	289	279	299	11,8	6,7	16,9
Bernisse/Brielle/Hellevoetsluis/ Westvoorne	287	278	297	9,7	4,8	14,6
Cromstrijen/Korendijk/Oud-Beijerland/ Strijen	291	281	301	4,6	0,0	9,2
Krimpen aan den IJssel/Nederlek	286	276	296	16,9	11,6	22,2
Albrandswaard/Binnenmaas	290	280	300	9,5	4,2	14,8
Zwijndrecht	283	273	293	12,9	7,7	18,1
Dordrecht	276	266	285	14,9	10,6	19,2
Giessenlanden/Gorinchem	285	275	294	11,6	6,3	16,9
Alblasserdam/Hendrik-Ido-Ambacht	288	278	298	0,8	-4,2	5,8
Hardinxveld-Giessendam/Papendrecht/ Sliedrecht	285	276	295	9,6	5,0	14,2
Leerdam/Molenwaard/Zederik	286	276	295	8,2	3,7	12,7
PROVINCIE ZEELAND						
Hulst/Sluis/Terneuzen	276	266	285	12,2	7,7	16,7
Borsele/Vlissingen	286	276	296	9,7	4,5	14,9
Middelburg/Veere	285	276	295	7,6	1,8	13,4
Goes/Kapelle/Noord-Beveland/ Reimerswaal	284	275	294	15,5	10,8	20,2
Schouwen-Duiveland/Tholen	284	274	294	11,9	7,2	16,6
PROVINCIE NOORD-BRABANT						
Etten-Leur	290	280	301	3,7	-1,7	9,1
Oosterhout	285	274	295	6,9	2,0	11,8
Bergen op Zoom/Woensdrecht	280	271	290	14,9	11,2	18,6
Roosendaal	286	276	295	10,7	5,9	15,5
Breda	290	281	298	8,1	4,2	12,0
Halderberge/Rucphen/Zundert	285	275	295	5,9	0,6	11,2
Moerdijk/Steenbergen	287	277	297	9	4,0	14,0
Drimmelen/Geertruidenberg	285	275	296	6,8	1,9	11,7
Waalwijk	284	274	294	8,3	3,7	12,9
Tilburg	291	283	299	10,9	7,2	14,6
Goirle/Hilvarenbeek/Oisterwijk	296	286	306	4	-0,2	8,2

Gemeentecuster	Gemid- delde	Onder- grens	Boven- grens	% Laag- gelet- terden	Onder- grens	Boven- grens
Aalburg/Werkendam/Woudrichem	282	272	292	10,5	4,9	16,1
Alphen-Chaam/Baarle-Nassau/ Gilze en Rijen	288	278	298	7,4	1,7	13,1
Dongen/Loon op Zand	285	275	295	10,8	5,5	16,1
Uden	290	280	300	4,3	-1,0	9,6
Heusden	285	275	295	6,9	1,4	12,4
Oss	288	279	297	11,2	7,6	14,8
's-Hertogenbosch	291	283	300	5,8	1,4	10,2
Boxtel/Haaren/Vught	288	278	298	10,6	6,4	14,8
Sint-Oedenrode/Veghel	289	279	299	11	6,6	15,4
Boekel/Boxmeer/Sint Anthonis	287	278	297	10,4	5,0	15,8
Cuijk/Grave/Mill en Sint Hubert	287	277	297	13,1	7,5	18,7
Bernheze/Landerd/Maasdonk	294	284	305	6,4	2,5	10,3
Schijndel/Sint-Michielsgestel	289	279	299	5,9	1,7	10,1
Veldhoven	296	286	306	3,5	-2,1	9,1
Helmond	282	273	292	16,8	11,8	21,8
Eindhoven	299	291	307	7,9	3,9	11,9
Gemert-Bakel/Laarbeek	285	275	294	14,6	9,3	19,9
Geldrop-Mierlo/Nuenen c.a./ Son en Breugel	296	286	305	5,1	0,4	9,8
Asten/Deurne/Someren	283	272	293	10,4	6,4	14,4
Cranendonck/Heeze-Leende/Waalre	287	277	297	3,9	-1,2	9,0
Bladel/Eersel/Reusel-De Mierden	293	283	302	7,4	2,2	12,6
Best/Oirschot	287	277	297	10,3	6,2	14,4
Bergeijk/Valkenswaard	291	281	301	11,9	7,6	16,2
PROVINCIE LIMBURG						
Horst aan de Maas	291	281	301	10,1	4,2	16,0
Bergen LB/Gennep/Mook en Middelaar/Venray	284	274	293	11,2	7,0	15,4
Beesel/Peel en Maas	286	277	296	8,5	4,1	12,9
Venlo	274	264	283	18,5	14,2	22,8
Weert	287	277	297	11,3	6,2	16,4
Roermond	279	270	289	14,4	9,3	19,5
Leudal/Nederweert	288	278	298	8,8	4,1	13,5
Echt-Susteren/Maasgouw/Roerdalen	284	274	294	7	2,0	12,0
Kerkrade	270	259	280	10,6	5,0	16,2
Heerlen	284	274	293	12,9	7,8	18,0
Sittard-Geleen	285	275	294	7	2,5	11,5
Maastricht	289	280	297	11,1	6,3	15,9

Gemeentecuster	Gemid- delde	Onder- grens	Boven- grens	% Laag- gelet- terden	Onder- grens	Boven- grens
Beek/Schinnen/Stein	288	278	298	7,5	2,4	12,6
Brunssum/Landgraaf/Onderbanken	282	272	292	9,8	4,2	15,4
Eijsden-Margraten/Gulpen-Wittem/ Simpelveld/Vaals	287	277	298	9,4	4,2	14,6
Meerssen/Nuth/Valkenburg aan de Geul/Voerendaal	288	278	298	2	-3,3	7,3
PROVINCIE FLEVOLAND						
Dronten/Zeewolde	291	282	301	10,2	5,2	15,2
Noordoostpolder/Urk	282	272	292	15,7	10,7	20,7
Lelystad	282	272	292	13,3	9,2	17,4
Almere	281	273	290	14,7	9,8	19,6

Stichting Lezen & Schrijven

www.lezenenschrijven.nl

Deze uitgave is gefinancierd door de overheid en tot stand gekomen in samenwerking met het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), Maastricht University.

Mei 2015 © Stichting Lezen & Schrijven

